

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

X. évfolyam 6-7. (105-106.) szám

2006. június-július

Választás után

Az április 9.-i és 23.-i szavazás megakadályozta, hogy a jobboldali Fidesz visszatérjen a hatalomra. Társadalmunk megoldatlan gazdasági és szociális problémái azonban továbbra is megmaradtak. Megoldásukat az emberek az új kormánytól várják, emlékeztetve a győztes pártokat választási ígéreteikre.

A pártok választási kampányban szép szavakkal, saját programjuk feldicséréssel, az ellenfél programjának szapulásával igyekeztek begyűjteni a voksokat. A kormánykoalíció rózsaszínű színekkel ecsetelte az ország helyzetét, a gazdaság növekedését és a jólétet hangsúlyozta, “száz lépéseket” tervezett a költségvetési hiány csökkentésére, választási győzelme esetén modern és igazságos Magyarországot ígért. A jobboldali ellenzék sötét színekkel dramatizálta az ország helyzetét, depresszió kampányt folytatott (“rosszabbul élünk mint négy éve”), mindezért a szocialista-liberális kormánykoalíciót tette felelőssé. Annak győzelme esetén új “Bokros csomaggal” riogatott. Saját győzelme esetére mindent megígért: tejből-vajból fürdő Kánaán, teljes foglalkoztatást, az adók és a járulékok azonnali csökkentését, családi adókedvezményeket, az energiaárak csökkentését, 14. havi nyugdíjat stb.

Az egyszerű választópolgárok a politikuskok ígéreteit és riogatóit bizalmatlanul és gyanakvással fogadták. A kampány stílusa és eldurvult hangneme taszította őket. A rózsaszínűre festett kép ugyan nem egyezett saját tapasztalataikkal, de a sötét depresszió kampányt sem tudták elfogadni. A hangzatos ígérgetésekben nem bíztak. Inkább ösztöneikre és érzelmeikre hallgattak. A többség mindenesetre nem akarta a jobboldali Fidesz uralom visszatérését, és újabb négy évre meghosszabbította a szocialista-szabaddemokrata kormány mandátumát.

Hogyan él az új kormány a választótól kapott mandátummal? A szavak csatája után a tettek ideje érkezett el. Az új kormánynak szembesülnie kell a valósággal,

társadalmunk nyomasztó gazdasági és szociális problémáival. Mit tud megvalósítani választási ígéreteiből? Meg tudja-e őrizni azok támogatását, akik szavazataikkal kormányra segítették? Meg tudja-e nyerni, maga oldalára tudja-e állítani a gyanakvó és ingadozó rétegeket? A választáson kapott szavazatok csak előlegezett bizalmat jelentettek, amit azonban könnyen el is lehet veszteni. Most már csak a tettek – a kormány valóságos tettei – számítanak.

Az új kormány első lépésként államreform nagy ívű tervével és “egyensúlyjavító csomaggal” állt elő. A változtatások szükségességét nehéz lenne vitatni. Az állami intézmények rendszere valóban reformra szorul. Az olcsóbb, hatékonyabb állam, államigazgatás jogos igény. A magas költségvetési deficit csökkentése is parancsoló szükségesség. A kérdés csak az, a tervezett változások milyen irányba mutatnak, milyen a változások üteme, és legfőképpen, kikkel, milyen társadalmi rétegekkel, fizetnek meg az árát, kiknek, milyen mértékben növekednek a terhei.

A kormányra máris többféle nyomás nehezedik. A tőkés munkáltatók követeléseikkel már a választás másnapján ultimátumot intéztek a kormányhoz. Versenyképességük növelése érdekében (és a magasabb profit reményében) a gazdaság további liberalizálását, a bércöltségek csökkentését, adókedvezményeket követeltek. A neoliberális közgazdászok csoportja drasztikus megszorításokat, a reálbérek befagyasztását, a még állami tulajdonban lévő vállalatok szinte teljes privatizálását sürgeti. Növekvő nyomást gyakorol a gazdaságra és a politikára a nemzetközi tőke is: tőkekivonással fenyegetőzik, támadásokat indít a forint ellen, a konvergencia-program követelésével kényszerpályára tereli a magyar gazdaságot.

Szerencsére a bérből és fizetésből élő dolgozók érdekeit képviselő szakszervezetek is sietve megfogalmazták igényeiket. Az egyensúlyteremtő változtatásokat nem ellenzik, de nem fogadják el,

hogy ennek terheit elsősorban a dolgozók viseljék. Követelik a szakszervezetek meghallgatását és részvételét a meghozandó döntések érdemi előkészítésében. Az érdekegyeztetés fő fórumának az Országos Érdekegyeztető Tanácsot tekintik. Ragaszkodnak a korábban ott született megállapodásokhoz (minimálbérek, reálbérnövekedés). Követelik a munka törvénykönyv szigorú betartását a munkahelyeken. Elvárják, hogy az állam átképzéssel és új munkahelyekkel segítse a közigazgatásból elbocsátott dolgozók elhelyezkedését. A szakszervezeteket ma egyetlen kormány sem kerülheti meg, különösen nem egy magát baloldalinak nevező kormány. A kormányt nem a saját önértéklése, nem a szavai, hanem a tettei minősítik.

A kormányprogramból és a miniszterelnök nyilatkozataiból úgy tűnik, mintha a kormány egyszerre akarna megfelelni az eltérő elvárásoknak. A neoliberális gazdaságpolitika szellemében tovább akarja liberalizálni a gazdaságot, annak minden következményével, az állam gazdasági szerepének csökkenésével, a szociális különbségek növekedésével, és ugyanakkor igazságos társadalmat, a kirívó társadalmi különbségek csökkentését hirdeti meg. Egyszerre akar kedvében járni a tőkének és a munkavállalóknak. Gesztusjellegű lépéseket tesz a kiugróan magas jövedelem és vagyon megsarcolására, de legnagyobb mértékben a dolgozók terheit növeli. Általános adócsökkentést tűz célul, de közben emeli az adókat. Egykulcsú adórendszer felé akar haladni, de új adónemeket vezet be. Az olcsó állam ígéretével egyidejűleg kiemeli az állam felelőségét az egészségügy és az oktatás modernizálásában és fejlesztésében, emellett szükségesnek tartja a magántőke bevonását is, homályban hagyva azt, hogy milyen forrásokból kerül sor a fejlesztésre, és milyen formában kerül sor a magántőke bevonására. Jobboldali liberális és baloldali szociális elemek keverednek egymással. Me-

(folytatás a 2. oldalon)

(folytatás az 1. oldalról)

lyik oldal fog végül felülkerekedni? Melyik irányba fognak tovább menni a megkezdett lépések? Ezt majd a kormány tettei fogják megmutatni.

Az adott helyzetben a legfontosabb feladat, hogy a széles értelemben vett baloldal, a munkások érdekvédelmi szervezetei, a szocialista pártban megtalálható baloldali elemek és a szocialista párttól balra álló erők, baloldali civil szervezetek, kisebb baloldali pártok, a liberális-neoliberális tendenciákkal szemben baloldali alternatívát képviselve, baloldali nyomást gyakoroljanak a kormányra. A Fidesz jobboldali revánskísérleteivel szemben védelmezzük a szocialista vezetésű kormányt, támogatjuk pozitív lépéseit, a rászorulókat segítő szociálpolitikáját, a tőkejövedelmek és a vagyon megadóztatását, de keményen bíráljuk politikájának neoliberális elemeit. Ez csak a létező baloldali erők közös erőfeszítésével lehetséges.

A baloldal ma több tekintetben megosztott. Vannak soraiban antikapitalisták és globalizációkritikusok, reformisták és anarchisták, kommunisták és baloldali szocialisták, pártokban szerveződők és pártönkívüliek. Egyes csoportjait áthidalhatatlan ideológiai ellentétek választják el. Ami őket összeköti és egyesítheti, az a dolgozó emberek érdekeinek védelme. Jelenleg, külön-külön egyik sem képvisel komoly politikai erőt. Együtt, összefogva azonban jelentős politikai erővé válhat, amely baloldali nyomást gyakorolhat a kormányra.

A dolgozók érdeke mindenekelőtt!

Wirth Ádám

Wiener György a magyar társadalomról és a választásokról

Az MSZP parlamenti képviselője a Marx Károly Társaság áprilisi központi fórumán – a választások kapcsán – a magyar társadalom történelemben gyökerező erőviszonyairól, megosztottságairól tartott előadást.

Wiener a rendszerváltást a globalizáció kiteljesedésével, valamint a politikai elitek tudatos cselekvésével hozta összefüggésbe. Hangsúlyozta, hogy nem a magyar társadalom kezdeményezte a fordulatot, nem volt annak aktív részese, bár többsége végül támogatta. A rendszerváltás idején a reformkommunista-szociáldemokrata és a liberális erők mellett újra erőteljesen megjelentek a Horthy korszakban gyökerező, elsősorban a '45 előtti értelmiség által családi hagyományokon keresztül átörökölt, keresztény-nemzeti gondolatokat hordozó politikai csoportosulások.

Az 1990. évi választásokon, az az erő győzhetett, amely nagyobb nyugalmat ígért. A konzervatív erők a család és biztonság jelszavával, a kerekasztal tárgyalásokon mutatott békülékeny hangjukkal jutottak hatalomra.

Bár 1994-ben az MDF vereségével a jobboldal súlyos válságba került, továbbra is a politika meghatározó szereplője maradt. Ereje a magyar társadalom strukturális törésvonalában gyökerezik, mely a következő ideológiai formákban jelenik meg.

1. Számos politológus és publicista vélekedése ellenére a társadalmat továbbra is az antikommunista törésvonal határozza meg. A konzervatív erők várakozásai ellenére az utódpartok nem tűntek el, sőt az MSZP többször kormányra került. Csálódottsága következtében a konzervatív oldal sikertelennek ítéli meg a 89'-es fordulatot, és újabb rendszerváltásra készül, mint ezt Kerényi Imre és Mikola István nyilatkozatai egyértelműen bizonyítják.

Hasonló tendenciákkal találkozhatunk Lengyelországban is, ahol a győztes jobboldal Jaruzelski perbe fogását kívánja, Romániában pedig az un. lustrációs törvény megalkotását tervezik, amely az egykori RKP tagjait 10 évre kizárná a közszolgálatból.

2. A másik törésvonal a faji-etnikai. A magyar társadalom – bár nyíltam egyetlen politikai párt sem vállalja – 5 százalékban erőteljesen, 30 százalékban rejtettebben antiszemita, és rendkívül erős a cigányellenesség. Nagyjából ez a jobboldal szavazóbázisának magja.

3. Rendkívül erős a nemzeti kérdéssel és a trianoni határokkal kapcsolatos törésvonal, amelyhez az állam és az egyház viszonya, a szomszéd népekhez való viszony eltérő értékelése és a föld magyar tulajdonának kérdése is társul.

4. Emellett új törésvonalként kiéleződött a hazai tőkéhez és a globális tőkéhez való viszony kérdése; a keresztény-nemzeti erők lényegében az előbbieket érdeklő képviselik, a liberálisok inkább az utóbbihoz kötődnek.

A mai magyar jobboldal autoritárius hajlama nyilvánvaló, a neohorthyzmus erős bázissal rendelkezik. Magyarországon nincs konzervatív liberalizmus, amely a mérsékelt jobbközép erők bázisát alkotná. A társadalom ezért oly megosztott, hiányoznak a konszenzus feltételei. Ilyen körülmények között a demokrácia védelme a szocialisták egyik alapvető feladatát képezi. Ebből a helyzetből fakad a jobboldal ellenes összefogás fontossága, amit nem minden baloldali párt értett meg.

Modernizáció a mai Ukrajnában

Lejegyezte: F.P.

Társaságunk tevékenységének szerkezete és új elemei

Beszámoló a Marx Károly Társaság Vezetőségének júniusi ülésén

Előadó: Rozsnyai Ervin, a Társaság elnöke (Rövidített szöveg)

Tevékenységünk három formája és alapvető tartalma

A legutóbbi közgyűlésünk óta eltelt öt hónap alatt kirajzolódott Társaságunk tevékenységének három alapformára tagoló szerkezete. A három forma: a *fórumok*, a *lap* és a korábban csupán alkalmoszerű, de immár rendszeressé vált *műhelymunka*.

A három formát közös cél egyesíti, de mindegyiknek megvan a maga sajátos tartalmi arculata és feladatköre.

A *fórumokon* beszámolunk az időszertű nemzetközi és belpolitikai kérdésekről, ismerkedünk és nézeteket cserélünk olyan előadókkal, akik nem állnak feltétlenül, vagy egyáltalán nem állnak a marxizmus-leninizmus elvi alapjain, de kölcsönösen együttműködhetünk velük olyan lényeges kérdésekben, mint a fasiszta áttörés megakadályozása, a háborúellenesség, vagy a neoliberalizmusnak és a hozzá kapcsolódó szociális megszorításoknak az elutasítása.

Ami a lapot, a *Dialektikát* illeti: profilja többé-kevésbé kialakult, és nagyjából illeszkedik a közgyűlésen megszabott irányvonalhoz. Törekednünk kell rá, hogy a cikkekben minél kevesebb legyen az üresjárat, és szerzőink szem előtt tartásuk: nem általános elméletekre van szükség, hanem tényekre, a tények elemzésére és az ebből leszűrt következtetésekre.

A harmadik forma a *műhelymunka*. Erről még kevés a tapasztalatunk, de nagyon valószínű, hogy a célok és módszerek helyes megválasztása esetén itt alakulhatna ki nemcsak Társaságunk elméleti munkájának súlypontja, hanem – ezt többszörösen aláhúznám – a *hazai marxista kutatások központja* is.

Mind a három forma fontos, és szükséges lenne külön-külön is megvitatnunk mindegyiket. Minthogy azonban kevés az időnk, mai beszámolómban szeretném kiemelni a harmadik formát, a *műhelymunkát*, mert kiforratlanságánál fogva itt adódik a legtöbb probléma. Amivel elkezdem, első hallásra – úgy tűnhet – nem kapcsolódik közvetlenül a témához: ismertetni fogom önmagunk egy baloldali szervezet vitaprogram-tervezetének néhány pontját.

“A marxi és a lenini-sztálini proletárdiktatúra-elmélet eltérő vonásai, a lenini-sztálini proletárdiktatúra (valójában párt-diktatúra) gyakorlatának súlyos és tragikus következményei”; “az állami tulajdon irracionalitás totális hegemoniája”; “a kommunista társadalmi-politikai szerepéről valott marxi-angelsi felfogás és a lenini-sztálini kommunista-bolsevik párt ideológiai-politikai-szervezeti elveinek alapvető eltérése”; “különös tekintettel a demokratikus centralizmus elvének gyakorlati alkal-

mazására”. – Anélkül, hogy érdemben vitába szállnék az idézett szövegekkel – melyek szerzőjének szubjektív kommunista érzelmeiben és szándékaiban nincs okom kételkedni –, csupán két megjegyzésre szorítkozom.

1. Marx-szal és Engelsszel a szerző nemcsak Sztálint: Lenint is szembeállítja. Számomra meggyőző illusztrációja ez annak, hogy a “sztálinozás” logikus kifejelete a “leninezés”; hogy a Sztálin elleni támadás csak az első lépés volt a tulajdonképpeni célpont, Lenin ellen, s ha valaki nem hajlandó ezt az összefüggést tudomásul venni, akkor abban a hiszemben van, hogy nyugodtan kihajíthat egy féltéglát a tizedik emeletre, az majd megáll a levegőben az ötödiknél.

2. Az idézett szövegrészek, azt hiszem, fényt vetnek azokra a mély ellentétekre, amelyek a mai magyar baloldalt szétszabdadják.

A szervezeti és ideológiai egység hiánya ellenére, elvtársaink jelentős része ma már, azt hiszem, tisztában van vele, hogy semmire sincs nagyobb szükség, mint egy marxi-lenini pártra. Ilyen párt Magyarországon ma nem létezik, és világszerte is kevés van. Miért? Nincs hozzá pénz, nincs infrastruktúra? A fő ok nem ez; még csak nem is az, hogy az ideológiában százfelé húzunk. A legfőbb ok ugyanaz, ami magát a széthúzást előidézi: az, hogy *nincs mozgalom*, amely a közös cselekvés révén az ideológiai egységet kiformalhatná. A tömegek mozgalmát, a nép ösztönös alkotó tevékenységét semmiféle lángelme, sem egy, sem tíz, sem tízezer nem helyettesítheti.

Adva van tehát az a *meghatározó erejű* ellentmondás, hogy a *marxi-lenini pártot nem nélkülözhetjük, de megszervezésének a feltételei hiányoznak*. Ebből az ellentmondásból adódik, hogy *döntő feladatunk a párt elméleti alapjainak előkészítése*. Nehéz, de reális feladat ez; közgyűlésünk nagy többséggel jóváhagyta, és meg is tudjuk oldani, ha összedezjük magunkat. Ez az a feladat, amelynek véleményem szerint tartalmi egységbe kell fognia munkánkat mindhárom területen, tájékozási pontként kell irányítania a fórumok, a lap és a műhelyek programját.

Megreformálni a kapitalizmust?

Ha munkánkat komolyan vesszük, nem indulhatunk ki másból, mint a *tényekből*: korunk fő gazdasági és politikai folyamataiból, valamint hazai megnyilvánulásai-ikból.

Gyakran beszélünk már ezekről a kérdésekről, nem is kívánok most részletesebben foglalkozni velük. Éppen csak utalni

szeretnék rá, hogy a transznacionálisok léte és világgpiaci versenyhajszája szükségszerűen következik a felhalmozás, a koncentráció és centralizáció, a tendenciális profitráta-süllyedés törvényeiből; hogy a neoliberális irányzat nem azért kerekedett felül, mert a kormányzatok ráuntak a keynesi kereslet-élénkítésre, hanem mert *a multiknak a világgpiaci versenyképességhez fűződő, életbevágó érdekei parancsolóan előírják a bérköltségek, a szociális, egészségügyi és egyéb “haszontalan” kiadások megkurtítását, brutális csökkentését annak a hányadnak, amellyel a dolgozó tömegek a nemzeti össztermékből részesednek*. A mai tőkés gazdaság könyörtelen törvénye ez, ráolvasással, naivul utópisztikus vagy aljasul demagóg “jóléti” fecsegéssel nem lehet változtatni rajta. *Minden olyan program, amely a “jóléti társadalom” újjáélesztését vagy a jelenlegi tőkés politikák szociális irányú megreformálását hirdeti, csak illúziókat táplál a “jó kapitalizmusról”*.

Ez az illúzió sokféleképpen kifejeződhet: például “a multik demokratikus ellenőrzésének” követelményeként, vagy – nemzetközi síkon – az EU “demokratizálásának” programjaként.

Álljunk meg itt egy pillanatra. Az EU nemzeti államok szövetsége; olyan államoké, amelyek valamennyien a – hazai vagy idegen – monopólióke uralma alatt állnak. Az EU demokratizálása egyenlő tagállamainak demokratizálásával, minden egyes tagállam kivonásával a multik ellenőrzése alól. Amihez persze meg kell fosztani a multikat gazdasági hatalmuktól, tőkéjüktől, termelőeszközeiktől. Reális program ez? Mint távlati forradalmi program, kétségkívül reális. Mint *reformista* program, amely a multik demokratizálását, működésük demokratikus ellenőrzését követeli – nos, mérjék meg önök, elvtársak, a józan ész mérlegén, hogy egy ilyen fajta program realitása mennyit nyom.

Manapság az EU kommunistaellenes boszorkányüldözéssel foglalatokodik, elítéli Kubát az “emberi jogok” megsértéséért, miközben szava sincs arról, hogy Guantánamón 4000 embert tartanak fogva bírósági ítélet nélkül, egyetlen fejszóval sem helyteleníti a kínzásokat, Verheugen bővítési biztos pedig, az EU miniszteri rangú főtisztviselője, nemhogy nem tiltakozik az emberi jogok nevében a Hitler-ellenes balti partizánok bebörtönzése miatt, hanem kollaboránsoknak (a Vörös Hadsereg kollaboránsainak) bélyegzi a bebörtönzötteket. Ezt az EU-t fogjuk demokratizálni?

De söpörjünk egy kicsit a magunk háza táján. (folytatás a 4. oldalon)

(folytatás a 3. oldalról)

Mi a szavazatainkkal kormányra segítettük az MSZP-t, noha tudtuk, hogy nem a mi értelmünkben vett baloldali párt, nem történelmileg haladó párt; kormányra segítettük mégis (nélkülünk nem győzött volna), mert az Orbán-féle középkori keresztény-nemzeti kísértetjáráshoz képest az MSZP a kisebbik rossz; ezért segítettük kormányra ezt a pártot és ezt a kormányt, amely a milliárdosok klubjának törzstagjaiból áll. Mégis: egyik-másik elvtársunk mintha úgy vélné, hogy bratyizhatunk és parolázhatunk ezzel a kormánnyal. "Legyünk a kormány élő baloldali lelkiismerete" olvastam nemrégiben egy valóban tiszteletre méltó kommunista elvtársunk nyilatkozatában. Leikiismerete? Méghozzá baloldali lelkiismerete? A milliárdosok kormányáé? Amelynek cselekvéseit döntően megszabják a transznacionális tőke mozgástörvényei és objektív érdekei?

Mások azt mondják: nyomást kell gyakorolnunk a kormányra. Hát persze: nem ácsoroghatunk feltartott kezekkel, amíg megbukik a kapitalizmus, és ránk köszönt felvirágozva a kommunizmus. Nyomást azonban csak az erő gyakorolhat, nem egy köhögő bolha, aki megfenyegeti az elefántot: vigyázz, komám, vagy velem gyűlik meg a bajod! Tisztelt elvtársak, ki vesz minket komolyan, ha nincs erőnk? És hogyan is lehetne erőnk marxi-lenini párt nélkül? Ilyen pártunk pedig nem lesz, amíg úgy fogjuk meghatározni magunkat, ahogyan a napokban olvastam egy baloldali lapban: hogy tudniillik mi vagyunk "a személyi kultuszt megtagadó, rendszerkritikus baloldal"; nem lesz ilyen pártunk, amíg baloldaliságunk megmarad a hruscsovi talajon, amíg nem szakítunk a 20. kongresszus személyi kultuszos demagógiájával; mert hiszen ki gondolhatja komolyan, hogy a nemzetközi munkásmozgalmak széttörtött egységét éppen azzal a demagógiával fogjuk összeforrasztani, amelyik ezt az egységet széttörtöztette?

A reformizmus elitelése természetesen nem azonos a közvetlen napi érdekekért folytatott harc elutasításával. Éppen ellenkezőleg: *a távlati cél maga kötelez bennünket a közvetlen érdekek mindennapos védelmére, arra, hogy erőnkhez mérten támogassuk a világszerte fellángoló önvédelmi harcokat az imperialista háborúk, a szociális leépítések, a fasizmus, az idegengyűlölet, a globális multivalom, a haladó erők üldözése ellen.* Ezek a harcok a legkülönbözőbb rétegeket egyesíthetik, és gyakorlati tapasztalatokkal vértézhetik fel a mai világgazdasági folyamatok veszteseit. *A népfrontos szövetségkötések, az opportunizmussal való szakítás és a marxi-lenini párt előkészítése* – mindez összetartozik, szervesen kiegészíti egymást.

A mondottakból következik, hogy döntő feladatunk az *elméleti munka*, amelynek eredményei megalapozhatják egy majdani marxi-lenini párt programját. Ehhez

elemelnünk kell napjaink új jelenségeit, a mai imperializmus természetét, korunk forradalmi és ellenforradalmi, haladó és konzervatív mozgalmait, és számos más kérdést. Tevékenységünk viszonylag új területére, a rendszeres műhelymunkára hárul elsősorban ez a feladat.

A műhelymunkáról

A műhelymunka tematikáját két tényező szabja meg: 1. az objektív nemzetközi és belső helyzetből adódó feladataink; 2. saját teljesítőképességünk. Kevesen vagyunk, nem markolhatunk sokat. Súlypontokat kell képeznünk, és meg kell állapodnunk, hogy ki milyen munkát tud felelősséggel elvállalni. Én egyetlen feladatkört szeretnék kiemelni, amelynek megszerzését még éppen csak elkezdtük.

Arról van szó, hogy semmire sem jutunk, ha nem tudunk legalább nagy vonalakban valamilyen alternatívát kidolgozni, nemcsak a kapitalizmussal szemben, hanem ahhoz képest is, amit "létező szocializmusnak" neveztek annak idején. E munka elsőrendű feltétele, hogy az elméleti elemzések mellett, és részben azok megalapozására, összegyűjtsük a szocialista múlttal vonatkozó tapasztalatokat, jókat és rosszakat egyaránt, olyan elvtársainktól, akik különféle területeken, de főként üzemekben dolgoztak (akár vezető beosztásban, akár a munkapadnál), és beszámolnának róla, hogy mi segítette, mi akadályozta a *szocialista viszonyok* kialakulását, mi az, amit – utólag visszatekintve – folytatnának, módosítanának vagy elvetnének stb. Ezek a tapasztalatok egyrészt segíthetnének a szocialista múlt tárgyilagos megítélésében, másrészt általánosítási alapként járulhatnának hozzá egy utópiáktól mentes szocialista jövőképek kialakításához.

Tisztelt elvtársak! Meggyőződésem, hogy ha szervezeten és céltudatosan dolgozunk, akkor abból a beláthatatlanul sok feladtból, amit ránk szabtak az idők, el tudunk végezni annyit, hogy ne szégyenkezve gondoljanak vissza ránk a holnapi és holnaputáni kommunisták.

A Marx Károly Társaság 2006. június 10-i vezetőségi ülésének határozata

1. A Vezetőség megbízza a Társaság elnökét, hogy az októberi vezetőségi ülésen számoljon be – a végzett munka összegezése mellett – a műhelymunka menetéről, különös tekintettel a szocialista múlttal kapcsolatos tapasztalatok gyűjtésére. Tegyen javaslatot a további munka menetére, módszereire és az összegyűjtött anyag hasznosítására.

2. A műhelymunka tapasztalatait 4 havonta, vezetőségi ülésen elemezni kell.

Osztárak kommunisták az EBP-ről

Az Európai Baloldali Párt irányvonala nem nevezhető szociáldemokratának a szó hagyományos értelmében – írja *Franz Stephan Parteder* a "Neue Volksstimme" c. bécsi kommunista újságban. – *Új típusú reformizmus* jellemzi, egyfajta harmadikutaság, amely egyaránt összefér a radikális globalizációkritikus kijelentésekkel és az EU strukturális elfogadásával. A párt tagszervezetei készek részt venni a polgári kormányokban, ahogy nemrég Franciaországban láttuk, jelenleg pedig Olaszországban történik. A meghasonlott európai baloldal egyesítését az EBP mindeddig nem mozdította elő, ellenkezőleg: fel erősítette a hozzá csatlakozott pártok vezetőinek és belpolitikai irányvonalának jobboldali tendenciáit.

Ugyanerről a témáról beszélt *Lisl Rizi* az osztárak Kommunista Kezdeményezés nevében, Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja prágai szekciójának 9. Elméleti Konferenciáján. "Néhány európai baloldali párt athéni találkozásán az EBP ezt a jelszót hangoztatta: »Meg tudjuk változtatni Európát!«. Szép cél, mi is méltányoljuk és támogatjuk. Kérdés, mit értsünk Európa megváltoztatásán. Athénben azt hallottuk: értsünk rajta – többek közt – egy alternatív európai biztonságpolitikát, amely a leszerelésen, demilitarizáláson, a nemzetközi jog tiszteletben tartásán, az atomfegyver határozott ellenzésén alapul; értsük azt, hogy a neoliberalis piaci radikalizmust fel kell váltani a részvételi demokrácián nyugvó Szociális Európával. Tiszteletre méltó célok. Meg kell azonban kérdeznünk: hogyan vessünk véget a militarizmusnak, ha le nem győzzük az imperializmust mint világrendszert? Hogyan változtassuk meg a nemzetközi monopolitőke érdekeit kifejező neoliberalis politikát, ha meg nem döntjük a monopolitőke hatalmát? Ezekre a kérdésekre nem kaptunk konkrét választ Athénben, csupán a célt tűzték ki. A célt önmagában, anélkül hogy megvalósításának eszközeit megjelölték volna – ami idealista módszer. A politikai idealizmusnak pedig vajmi kevés köze van a valóságos anyagi körülményekhez, eszméi tehát nem is valósíthatók meg."

Az érdemi eredményekről a Dialektikában tájékoztatót kell megjelentetni. Felelős a Társaság elnöke.

3. A jövőben a vezetőségi ülések tüzzenek napirendre egy-egy konkrét témát: a fórumok helyzetét, a Dialektika tartalmi és terjesztési kérdéseit, az oktatási munka tapasztalatait, az ifjúsági tagozat működését, a regionális szervek, tagozatok tevékenységét stb. Felelős a Társaság ügyvezető titkára.

1956-RÓL AZ IGAZAT, CSAKIS AZ IGAZAT!

Kádár János beszéde

'56. november 11-én:

NEM AZÉRT VAGYUNK FELELŐS POSZTON ILYEN NEHÉZ IDŐKBEN, HOGY SZÉPEKET MONDJUNK, HANEM AZÉRT, HOGY IGAZAT MONDJUNK ÉS A NÉP ÉRDEKÉBEN CSELEKEDJÜNK.

(Népszabadság '56 november 12.)

Részletek

...Közölhetem, hogy az egész ország területén – mind a fővárosban, mind vidéken – a Magyar Népköztársaság ellen intézett nyílt fegyveres támadást leverték. A fegyveres felkelésben részt vettek nagy része vagy letette, vagy eldobálta a fegyverét. A nagy tömegű eldobált fegyvert katonai és polgári szerveink most szedik össze. Budapesten és a Budapestreől északnyugatra vezető utak mentén még egyes felfegyverzett személyek és kisebb fegyveres csoportok kóborolnak és rejtőzködnek. Ezek szórványos lövöldözéssel és orvlövészekkel még mindig zavarják a tömegek békés életét, nyugalmát, biztonságát. De ezek ártalmatlanná tétele is gyors ütemben folyik.

Vidéken a békés napi munka megindítása mindenütt rendben folyik. A vasutak, a bányák, az üzemek, közhivatalok jelentős részében a munka megindult. Az iskolákban a tanítás megkezdődött. Kedvezőtlenebb a helyzet Budapesten. Bár itt is megkezdődött a munka a hivatalokban, a közintézményekben, vasútnál, a fővárosi üzemeknél, és több ezren álltak munkába olyan jelentős budapesti üzemekben, mint a Ganz-vagon, a Beloiannisz-gyár, a MÁVAG és más üzemekben – mindez mégis messze elmarad a vidéki helyzethez képest. A törvényes rend helyreállítását illetően is más a helyzet Budapesten és vidéken...

...A lakosságban általános az óhaj a törvényes rend, a békesség, a rendes mindennapi élet, a munka megindítása után, és elítélő hangulat lett úrrá az orvlövészekkel, a fosztogatással, a gyújtogatással szemben, amely jelenségek Budapesten még ma is megpróbáltatást okoznak békés lakosságunknak...

...**Három alapvető feladatról** kell nyíltan beszélnem:

1. Az ország határállomásain – és most már a Budapest felé megindult vonatokon – a testvéri szocialista országokból segítségünkre küldött jelentékeny mennyiségű élelem- és gyógyszerküldemény van. Az ország számos vidékén nagy mennyi-

ségű hízott sertést és más élelmiszert gyűjtöttek össze hatóságaink Budapest számára.

2. Budapesten a harcok során igen sok lakás megrongálódott vagy teljesen elpusztult. Sok család a tél küszöbén hajléktalanná vált.

3. Az üzemekben, a bányáknál, a vasúti és közúti forgalomban bekövetkezett munkakiesés miatt a most dolgozni kezdő gyárak nyersanyag, de különösen szén, olaj és más fűtőanyag hiánnyal küzdenek. A tüzelőanyag-hiány a budapesti háztartásokat is fenyegeti-

Mi a teendő ebben a helyzetben?

Mindenkinek a maga helyén és feladatkörében haladéktalanul munkához kell látnia, teljes erővel és nagy lendülettel...

(...) El vagyunk tökévelve a múlt hibáinak gyökeres felszámolására (...).

NAGY IMRE TÁVIRATA AZ ENSZ FŐTITKÁRÁNAK

(Népszabadság '56. november 2.)

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke, mint megbízott külügyminiszter, az alábbiakat hozza Excellenciád tudomására:

A Magyar Népköztársaság kormányához hiteles értesülések érkeztek újabb szovjet alakulatok Magyarországra való bevonulásáról. A Minisztertanács elnöke, mint megbízott külügyminiszter magához kérte Andropov urat, a Szovjetunió magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövétét és a legerélyesebben tiltakozott az ellen, hogy újabb szovjet katonai alakulatok vonulnak be Magyarországra. Követelte ezeknek a szovjet alakulatoknak haladéktalan, azonnali visszavonását. Közölte a szovjet nagykövettel, hogy a magyar kormány a varsói szerződést azonnal felmondja, egyidejűleg kinyilatkoztatta Magyarország semlegességét, az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez fordul és az ország semlegességének védelmére a négy nagyhatalom segítségét kéri.

A szovjet nagykövet tudomásul vette a Minisztertanács elnökének, mint megbízott külügyminiszternek tiltakozását és közlését, és megígérte, hogy haladéktalan választ kér kormányától.

Felkérem tehát Excellenciádat, hogy a közlést szíveskedjék az Egyesült Nemzetek Szervezete valamennyi tagállamának tudomására hozni; kérjük, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete most megnyíló XI. ülészakán napirendjére soron kívül kitűzni szíveskedjék.

Hammarskjöld kérelme:

A Szovjetunió támogassa a magyarországi ENSZ-megfigyelőket

A belgrádi rádió jelenti: *Hammarskjöld*, az ENSZ főtitkára kéréssel fordult a szovjet kormányhoz, támogassa a magyar kormányhoz intézett azon kérelmét, hogy a magyar kormány adjon beutazási engedélyt az ENSZ főtitkára által kinevezett megfigyelők számára. Hammarskjöld a továbbiakban kérte a szovjet kormányt, hogy a lehetőséghez képest hasson oda, hogy az ENSZ-megfigyelőknek szabad mozgást biztosítsanak Magyarországon.

Mikor indul Budapesten a villamos és autóbusz közlekedés?

(Népszabadság 1956. nov. 12.)

Részlet

...A hibák nem olyan súlyosak, mint a látszat mutatja. Igaz, hogy a felső villamosvezetékek a belső vonalakon teljesen megsemmisültek, a vágányhálózat megrongálódott, különösen a csomópontokon, körtereken. Azonban elegendő anyagunk van a hibák kijavításához s a munkálatokat hétfőn reggel mindenütt megkezdtük.

...A zugligeti vonalon a János kórházig már vasárnap megindult a villamos, a Szechenyi-hegyre a fogaskerekű, a HÉV pedig a Piac-tértől a budafok-törökbálinti vonalon. Autóbuszparkunk 95 százaléka ép, a részleges forgalmat azonban hétfőn reggel csak a külső vonalakon tudtuk megindítani, ott, ahol nincs közlekedési akadály. Először a sugár irányú utakon indítjuk meg a villamosjáratokat, a legtöbb üzem környékén: a Váci úton, a 44-es vonalon, az Üllői úton stb. A körutakon öt-hat nap múlva indulhat a villamos. Komoly erővel kezdjük meg a 2-es, a 61-es villamosok vonalainak helyreállítását... Egy héten belül majdnem mindenütt beindul a budapesti forgalom.

Nagyarányú nemzetközi mozgalom a magyar nép megsegítésére

(Népszabadság 1956. nov. 12.)

Részlet

A magyar nép megsegítésére széleskörű állami és társadalmi mozgalom van kibontakozóban az egész világon. Jelentős segítséget nyújtanak hazánknak a testvéri
(folytatás a 6. oldalon)

(folytatás az 5. oldalról)

népi demokratikus országok kormányai és társadalmi szervei. Egyre nagyobb méreteket ölt a nemzetközi vörös kereszt szervezet segélyakciója. A Szovjetunió már ismertetett segélyét követően, egymásután jelentik be a népi demokratikus országok hozzájárulásukat sebeink begyógyításához...

Az utóbbi hetek eseményei nehéz helyzetbe hozták a Magyar Népköztársaságot. A magyar nép nehéz tél elé néz. Ezért nagyfontosságú minden segítség, amelyet hazánk számára a különböző országok népei nyújtanak.

Értesüléseink szerint a határállomásokon nagymennyiségű élelmiszer, gyógyszer vár szállításra. Most elsősorban a magyar vasutasokon múlik, hogy a nagyfontosságú adományok mielőbb rendelkezési helyükre kerüljenek. Az adományok kiosztását a Magyar Vörös kereszt a legsúlyosabban sérült budapesti kerületekben kezdi meg a kerületi elosztóhelyeken.

Vélemények 1956-ról

(Dokumentumok)

Mindszenty József bíboros, hercegprímás:

...tudja meg mindenki az országban, hogy a lefolyt harc nem forradalom volt, hanem szabadságharc. 1945-től egy vesztett, számunkra céltalan háború után, erőszakkal épült ki az itteni rendszer "

...jogállamban élünk, osztály nélküli társadalom, demokratikus vívmányokat fejlesztő, szociális érdekektől helyesen és igazságosan korlátozott magántulajdon alapján álló, kizárólag kultúracionalista elemű nemzet és ország akarunk lenni."

"A keresztény hitoktatás szabadságának azonnali rendezését, a katolikus Egyház intézményeinek és társulatainak, köztük sajtójának visszaadását joggal elvárjuk."

(Elhangzott 1956. november 3-án 20 órakor a rádióban. Megjelent: Mindszenty József: Emlékirataim. Toronto, 1974. 437-441. old.)

(Megjelent: Egy népfelkelés dokumentumaiból, 1956. Vál.: Korányi G. Tamás. Budapest, 1989. 107-109. l.)

Kéthly Anna: Szociáldemokraták vagyunk!

...a veszedelem, amely a forradalom eszméi tartalmát és céljait fenyegeti, nem múlt el. Nemcsak a zavarosnak halászó sötét elemek munkájától kell tartanunk, de attól is, hogy a forradalom lendítőkerekére kapaszkodva, ezt a hatalmas erőt azok is a saját céljaikra igyekeznek felhasználni, akiknek a Szociáldemokrata Párt részvételével végzett országépítő munka is sok volt. Tudjuk, hogy rendkívüli keserűség halmozódott fel a lelkekben a Szociáldemokrata Párt elhallgattatása idején. De semmi jó sem származik az országra, pártra általában, sem a szociáldemokrata tömegekre külö-

nösen, ha ezt a keserűséget az ellenforradalom saját hasznára veheti igénybe."...ez az ország a mi országunk, az éhezőké, a rongyosoké, a hajléktalanoké, akiknek önmaguknak kell élelmet, ruhát és hajlékot teremteniök. Gondoljanak vissza a dolgozó tömegek az 1919 augusztusával kezdődő szenvedéseikre, az ártatlanokat sújtó megtorlásokra, a felére lenyomott bérekre, a fehérbörtönökre és internáló táborokra. Az egyik börtönből kiszabadulva ne engedjünk ebből az országból egy más színű börtönt teremteni. Az ellenforradalom ma azt sutogja, hogy semmit sem kezd újra abból, amit annak idején elkövetett. Vigyázzunk erre, és a párt felépítésével védekezzünk az ellen, hogy ez a susogás diadalmas nevetéssé ne erősödjék. Vigyázzunk a gyárakra, a bányákra és a földekre, amelyek a nép kezében kell hogy maradjanak..."

(Közl.: *Népszava*, 1956. november 1.)
(Megjelent: 1956 sajtója. Október 23. – november 4. Válogatta: Szalay Hanna. Budapest, 1989. 283-283. l.)

Németh László: Pártok és egység

"Van azonban ennek a sokpártrendszernek nagyobb veszélye is, mint a hajdani pártok túlekedésének; kicsinyeskedő hullámlása a meggyűlölt rendszerrel együtt szétépheti azt a szocializmust is, amelyről fiatalon álmotdtunk, s amelyhez a letűnt rendszer bűnei közt is ragaszkodtunk. Három dolgot kell itt mindenkinek meggondolnia:

1. Hogy Magyarország az elmúlt évtizedben elég messze haladt a szocializmus útján, voltaképpen szocialista állammá lett. Ezt a helyzetet a régi rend lerombolásának a vágyában számba nem venni olyan óriási botlás lenne, amilyen a kommuniztáé volt, akik a magyar gazdasági élet, főként a mezőgazdaság valóságos állapotát, magasabb fejlettségét számba nem véve, oda rombolták, ahol az orosz állt az októberi forradalom előtt, csak hogy a lenini menetrend szerint láthassanak a felépítéséhez. Intézkedéseinkben a mostani állapotokból kell kiindulni, eltökélve, hogy ami vívmány vagy kis változtatással vívmánnyá alakítható, azt megtartjuk, s megfelelő irányban továbbfejlesztjük.

2. De, ha a helyzet nem is parancsolná, a magyar nép klasszikus művekben testet öltött vágya is azt diktálja, hogy a szocializmus elvéhez ragaszkodjunk. Nem ismerek olyan magyar író, gondolkodót, aki a szocializmusnak ellensége lett volna. A vita inkább akörül volt, hogy a szocializmusunk a külföldi patronok hű másolata legyen-e, vagy az általános elveknek a magyar természethez, gazdasági helyzetéhez idomuló alkalmazása. A vita most eldőlt, eldöntötte a meg nem kérdezett nemzet. De a döntés nem a szocializmus, csak annak tőlünk idegen formája ellen történt.

3. Végül az sem közömbös, hogy a szocializmus vállalásával vagy elvetésével mit nyerünk, s veszünk a világban. Ebben a pillanatban hallgattam végig a magyar semlegességi nyilatkozatot. Ki nem helyesli,

hogy a magyarság semmiféle hatalmi csoportosulásban részt ne vegyen? Azonban épp ezzel önkéntelen kapcsolatba kerültünk az államoknak azzal az egyre növekvő, semlegességre törekvő tömbjével, amelyek között véleményem szerint a helyünk is van. Lengyelországra, a szabadság felé haladó Duna-népekre, a színes nemzetek világára gondolok. Ezek a népek pedig vagy szocialisták, mint Lengyelország és Jugoszlávia, vagy ősi eszméik alapján, de a szocializmussal rokon rendszerek felé haladnak, mint India. Ezek a népek kétségkívül sorra elidegednének tőlünk, ha mi csak látszatra is, abba esnénk vissza, amit ők polgári demokráciának neveznek. De ugyanezt kívánja az a tisztelet is, amelyet a Szovjetunió népeiben viselkedésünkkel, reméljük, kivívtunk, sőt úgy hiszem, a Nyugat jobbainak a figyelme is, akik e meghökkenítő forradalom után mintaadó politikai berendezkedést várnak tőlünk. Éppen ezért nagyon fontosnak tartanám, hogy a kormánykoalíció pártjai, de lehetőleg minden párt: közös nyilatkozatot adjon ki, amelyben a szocializmus néhány nagy elve mellett, mint a gyárak kézben tartása, bizonyos alacsony (25-40?) holdszám fölötti birtokok vissza nem adása, hitet tennének. Nagyon szép lenne, ha néhány olyan elvben is meggyezhetnének, amely a szocializmus sajátos jellegét is hangsúlyozhatná, mint például a munkásság kereskedésének kimondása az ipari és kereskedelmi vállalatok vezetésében és jövedelmében, vagy a laza, önkéntes, hegyközségszerű szövetkezetek támogatása."

(Közl.: *Új Magyarország*, 1956. november 2.)

(Megjelent: 1956 sajtója. Október 23. – november 4. Válogatta: Szalay Hanna. Budapest, 1989. 389-390. l.)

Németh László: Emelkedő nemzet

"...a Tanácsköztársaság bukását követő ellenforradalom elsikkasztotta a magyar forradalmat, a Habsburg császár nélkül, de súlyosabb formában a Habsburg-Magyarország maradványait restaurálta. A magyar nyelvet törő tengerésztiszt a kormányzói székben jelképe volt annak, ami történt. Egy kis képességű, anakronizmust jelentő réteg kormányozta az országot."

"Még csak annyit láttam, amennyit a rádió s a vidéki események látni engedtek, s már ott állt előttem a veszély: a közeli, hogy a nemzet szent felindulásában a bosszúvágy sugalmazóira hallgatva olyasmint talál elkövetni, amit nem lehet többé jóvátenni, s a kissé távolabbi, hogy mialatt a fegyvert fogott nép figyelme a szovjet csapatok kivonása felé fordul, az új pozíciók felé csörtető emberek, akik régi fényük visszatérését várják, megfelelő hadállást foglalnak el, s a forradalomból ellenforradalmat, 1956 magyar szabadságharcából holmi 1920-as kurzust csinálnak."

(Közl.: *Irodalmi Újság*, 1956. november 2.) (Megjelent: 1956 sajtója. Október 23. – november 4. Válogatta: Szalay Hanna. Budapest, 1989. 351-353. l.)

Zbigniew Wiktor:

Ellentmondások a Kínai Népköztársaságban

A szerző egyetemi professzor, a lengyel kommunisták vezető személyisége. Egy ideig Kínában, a Vuhani Egyetemen dolgozott. Cikke, amelyet kisebb rövidítésekkel közlünk, a Northstar Compass-ban, a Barátság és Szolidaritás a Szovjet Néppel elnevezésű nemzetközi szervezet Torontóban megjelenő lapjának ez év márciusi számában jelent meg.

Az új 5 éves terv irányelveinek közzétételkor a kormány és az állami tervbizottság úgy nyilatkozott, hogy folytatni kívánja a jelenlegi dinamikus gazdasági és társadalmi fejlődést.

Jelenleg a GDP évi növekedése 9 százalékkal körül van. A pártprogram, amelyet a 16. kongresszus hagyott jóvá 2002 novemberében, egy "szerény jólétben élő társadalom átfogó építését" irányozza elő; viszonylag gyors fejlődést, melynek eredményeképpen a KNK gazdasági teljesítménye 2010-re megkétszereződik a 2002-eshez képest. Ennek jelentős következményei lesznek a nemzetközi gazdasági és politikai viszonyokra. Kína lépésről lépésre megszilárdítja helyzetét, és 2010-ben övé lesz a világ második legerősebb gazdasága. A Világbank szakértőinek becslése szerint a kínai gazdasági potenciál már ma is 60 százaléka az Egyesült Államokénak.

Az új 5 éves tervről folytatott vitákban kirajzolódnak a KNK régi és új ellentmondásai. A szocialista állam 25 évvel ezelőtt a gazdasági és társadalmi fejlődés, a bel- és külpolitika új elveit és mechanizmusait hozta mozgásba. Az új korszak sarokkövei: nyitás a külvilágra, "Különleges Gazdasági Övezetek" létesítése, engedély a külföldi tőkének széles körű beruházásokra, a közélet számos elemének privatizálása, átterés a szocialista piacgazdaságra. Teng Hsziao-ping alatt a pártvezetés nemegyszer leszögezte, hogy a KNK szocialista ország, de elmaradottsága miatt az ún. "harmadik világba" tartozik, tehát – különösen a gazdaságban – nem képes eleget tenni a szocializmus magas követelményeinek. Ezért a párt, az ország, a gazdaság, az egész társadalom kénytelen egy lépést tenni hátra, hogy később majd gyorsabban haladhasson előre. A pártvezetés leszögezte: a kínai szocializmus nem azonos az érett szocializmussal, inkább csak kezdete, első szakasza a kapitalizmusból a szocializmus felé tartó átmenetnek.

Ez a megállapítás fontos következményekkel járt mind a politikai gyakorlatban, mind az elméletben, és élénk vitákhoz vezetett, Kínában és a nemzetközi munkásmozgalomban egyaránt. Gyakori a kérdés: *milyen irányba tart a KNK, valóban a munkásosztály és a többi dolgozó réteg érdekeit képviseli-e a KKP.*

A vitákban kikristályosodott az a következtetés, hogy a párt jelenlegi politikája

nem más, mint a lenini NEP-politika folytatása, de sokkal hosszabb távon, és óriási méretekben. A nemzetközi helyzet is különbözik az akkoritól. A világimperializmus ugyan éppoly agresszív, mint mindig, veszélyeztetni a világ békéjét és dolgozó tömegeit, a Szovjetunió és az európai szocialista közösség bukása óta pedig megerősítette pozícióit; a szocializmus azonban ma, a 21. sz. kezdetén, *nem kívülről fenyegeti a legnagyobb veszély, mint a Szovjetuniót az 1920-as években. Ma a fő veszély belül van.* A "kínai sajátosságokkal épülő szocializmus" új ellentmondásokat vet fel, és kielezi a még meg nem oldott régiákat.

Ma milliomosok, sőt milliárdosok élnek Kínában, akik nem jüanban, hanem dollárban számolják a vagyonukat. Ilyen vagyonuk nemcsak a Kínában tevékenkedő külföldi tőkéseknek van, hanem kínaiaknak is, akik az óriási méretű privatizálások során emelkedtek ki. A növekvő jövedelmi különbségek miatt nagy ellentmondások keletkeznek a lakosság különböző rétegei között. *A dolgozó tömegek soraiban erősödik az elégedetlenség.* A proletariátus is differenciálódik, szélesül a jövedelmi rés az új fejlődés haszonélvezői és a nagy többség között. A gazdag gazdagabb lesz, a szegény szegényebb. A városi és falusi jövedelmek aránya 1985-ben 2:1 volt, ma 3:1. A munkás- és parasztfiatalok aránya az egyetemeken csökken. A szélesülő társadalmi törések miatt sokan bírálják az állam és a párt politikáját, türelmetlenül várják helyzetük javulását, és konkrét intézkedéseket sürgetnek.

A hatalmas építkezések és a gyorsan szaporodó ipari létesítmények mágnesként vonzzák a kínaiak millióit az ország elmaradottabb régióiból. Ezek az új munkások rendkívül szegények, nemegyszer megelégszenek a törvényes minimum alatti bérekkel; rendszerint biztosításuk sincs. Az 1,3 milliárd fős lakosságból kb. 1 milliárdnak nincs egészségbiztosítása; többségük falun él. A munkát keresők között nagy a versengés. Mindez lefelé nyomja a béreket. A hatóságok igyekeznek szigorúbban ellenőrizni a hazai tőkéseket, hatékonyabbá tenni az adóügyet és az igazságszolgáltatást.

A tőkések a pártba is beléphetnek, ha céljait és szervezeti szabályzatát elfogadják. *Ez nagy veszélyt jelent a párt szociális egységére és oszlatyjellegére, robbanást idézhet elő a pártban.* – A KP-n kívül még nyolc demokratikus párt működik, a tőkések rajtuk keresztül is bekapcsolódhatnak a politikai életbe. A kínai tőkések külföldi szövetségei ellenzéki politikára ösztönzik ezeket a pártokat, szeretnék a politikai rendszert polgári-demokratikussá változtatni. Ehhez a KKP eddig nem járult hozzá.

A tőkések legveszélyesebb fegyvere a pénz. Széles körben terjed a korrupció. A párt 16. kongresszusa megállapította: ma a

korrupció a fő veszély, amelyen minden esz-közzel úrrá kell lenni. A tömegkommunikáció rendszeresen tájékoztat a korrupciós bűntettekről és a hatóságok intézkedéseiről. De a probléma nő, és hétfejű sárkánynak bizonyul. A korrupció erősen megfertőzte az állami intézményeket, főleg a pénzügyi és igazgatási apparátusokat; a nagy gazdasági központokból riasztó jelzések érkeznek.

A magánüzemekben megsértik az alapvető munkavédelmi normákat. A szakszervezetek gyengék, a tulajdonosok nem akarják, hogy alkalmazottaik szakszervezeti tagok legyenek. Céljuk ugyanaz, mint minden tőkésé: a profit maximalizálása, akár olyan eszközökkel is, mint a bércsökkentés, a biztonsági előírások semmibe vétele, a fokozott kizsákmányolás. A sajtó a közelmúltban sokkoló információkat közölt a gyakori munkás-balesetekről, amelyek főleg a szénbányákban fordulnak elő. A vizsgálatok több esetben kiderítették, hogy a helyi hatóságok, jelentős kenőpénzek fejében, szemet hunytak a biztonsági berendezések hiánya fölött. A távolabbi tartományokba néha el sem jutnak a központi kormány rendeletei. Ha pedig a helyi hatóságok szigorúan veszik a törvényt, és bezáratják a bányákat, megugrik a munkanélküliség.

A KNK dinamikus fejlődik, ami nagy lehetőség az egész népnek és világszerte a szocializmus ügyének. A keletkező ellentmondások azonban rendkívül veszélyesek. Szívólv kívánjuk, hogy a KKP-nek legyen ereje a helyzet elemzésére és a problémák megoldására.

Az amerikai hadseregben lelkibeteg katonákat is harcra küldenek

1997-ben az Egyesült Államok kongresszusa elrendelte, hogy a hadsereg kiküldés előtt ellenőrizze a harcterekre vezényelt katonák mentális állapotát. 2005 októberéig 1:300 arányban tettek eleget ennek az előírásnak. A 2005. évben 22 katonára lett öngyilkos Irakban. Elspeth Ritchie ezredes, a hadsereg fő mentál-betegség szakértője és más illetékes tisztek elismerték, hogy a katonák hiánya miatt a terepen ellenmondás van a katonai feladat igényei és a katonák egészségügyi igényei között. Előfordul, hogy a parancsnokok antidepresszáns gyógyszereket engedélyeznek azoknak a katonáknak, akiknél lelki zavar jelei jelentkeznek, noha tudvalevő, hogy minden katonának természetesén van fegyvere és ezért ez nagyon veszélyes. A parancsnokok nem akarják harcra küldeni lelkibeteg katonáikat, de óvakodnak attól, hogy a katonák azt tapasztalják, ha valaki megzavarodás jeleit mutatja, akkor hazaküldik.

Forrás: HARTFORD, Connecticut (AP) <http://www.cnn.com/2006/US/05/13/military.suicides.ap/index.html>

Forradalom Nepálban

A nepáliak tízezrei ünnepeltek a főváros, Katmandu utcáin, amikor megtudták, hogy a gyűlölt Gyanendra király átadja a végrehajtó hatalmat a politikai pártoknak, és visszaállítja a parlamenti kormányzást.

Egy héttel korábban a király még lövette a fővárosi tüntetőkre, a hadsereg több embert megölt, kétszázat megsebesített. Nepált ekkor általános sztrájk bénította meg, amelyet hét párt szövetsége szervezett, és az ország 80 százalékát ellenőrző maoista Népi Felszabadító Hadsereg támogatott. A pártszövetséget a Nepáli Kongresszus Párt vezeti, élén az ország korábbi miniszterelnökével. Tagszervezetei között van Nepál Kommunista Pártja (UML) és a Nepáli Munkás-Paraszt Párt. Az UML az 1990-es években rövid ideig kormányon volt; vezetője a napokban úgy nyilatkozott, hogy a kormányalakítás "az első lépés lesz az Alkotmányozó Gyűlés felé", amely kidolgozza és szentesíti majd az új alkotmányt.

A maoisták szerint az ellenzék a királlyal kötött alkujával elárulta a 2005. novemberi megállapodást, amely új választásokat és a királyság megszüntetését tűzte célul. Gyanendra meghátrálása – mondja a maoista párt (CPN) vezetője – "új manőver, hogy megtörje a nepáli nép egységét, és megmentse az önkényuralmat".

A király a tv-ben kijelentette: "Bízunk benne, hogy a nemzet a fenntartható béke, az érett demokrácia és a nemzeti egység felé halad." Kérdés, mennyire lehet komolyan venni ezt a kijelentést az uralkodó részéről, aki 2005 februárjában magához ragadta a teljhatalmat, minden polgári szabadságjogot felfüggesztett; üldözte az ellenzéki szervezeteket és politikusokat, rendőri és katonai terrorral, egy velejéig korrupt és brutális apparátus segítségével uralkodott. Számtalán segítséget kapott ehhez brit és amerikai támogatóitól, majd Indiától is. A király olcsó zsoldosokat bocsátott támogatói rendelkezésére, azok pedig fegyvert szállítottak neki: Washington és Delhi 20-20 000 géppisztolyt, London 100 harci helikoptert.

A 28 millió lakosú himaljai ország rendkívül szegény és elmaradott, de mint Kína és India szomszédja, stratégiai jelentőségű mind India, mind az USA számára. Egyikük sem akar Katmanduban maoista kormányt, amely földet osztana, véget vetne a feudális viszonyoknak, és példájával hasonló törekvéseket lobbantana fel Indiában is – feudális és kapitalista szemszögből tehát destabilizálná az egész régiót.

A szociális mozgalmak útkeresései Európában és a világban

Az idén először rendezték meg "poli-centrikusan", három helyszínen (Bamako-ban, Caracasban és Karacsiban) a VI. Szociális Világfórumot, Athénban pedig megtartották a IV. Európai Szociális Fórumot. A fórummozgalmak immár több mint öt éves múltra tekinthetnek vissza, s a különféle beszámolók, a személyes tapasztalatok és a publikációk alapján lehetőségünk nyílik az elért eredmények és a gondok összegzésére, illetve mélyebb elemzésére, továbbá a kilátások felvázolására.

* * *

(folytatás a 9. oldalon)

Mumia Abu-Jamal:

"Katrina" és a rasszizmus

Következményeiben a hurrikán-katasztrófánál is súlyosabb a szociális és politikai katasztrófa

(A szerző világszerte ismert amerikai fekete újságíró, akit "rendőrgyilkosság" koholt vádjával 1982-ben halálra ítélt a philadelphiai bíróság. Azóta – több mint 20 éve! – a börtön siralomházában, a "halálsoron" él, ott írja cikkeit és könyveit. A nemzetközi közvélemény eddig megóvta a villamosszéktől. – Cikkét kisebb rövidítésekkel közöljük.)

Nyolc hónappal azután, hogy az USA átélte legújabb kori történetének legnagyobb természeti katasztrófáját, a "Katrina" hurrikán által sújtott területeken változatlanul bizonytalan és kaotikus az emberek tízezeinek helyzete. Ezek az emberek azok közé tartoznak, akik a katasztrófa éjszakáján csupán azért nem tudtak elmenekülni, mert túl szegények, és nem voltak alkalmas eszközeik, például autójuk.

New Orleans legtöbb fekete lakosa – különösen a Lower Ninth Ward városrészről – továbbra is szétszóródva élnek különböző szövetségi államokban, és azért harcolnak, hogy pénztámogatást kapjanak lerombolt lakásaik és házaik rendbehozatalára. Ezenkívül kétségbeesve járnak munka után, hogy életüket újból egyesbe hozzák. A "Katrina" óta sokuk kis szállodákban és panziókban, vagy kezdetleges szükséglakásokban van elszállásolva.

A várostervezők, ingatlan-ügynökségek és építővállalatok tevékenységéből kiviláglik, miért nem javul a katasztrófa menekülteinek helyzete: a tervezők ugyanis a Lower Ninth Ward újabb részeit szándékoznak lebontani, hogy a korábban túlnyomóan afroamerikai városrész a jövőben kevésbé legyen "csokoládéváros". Ezt a tervezők nem is titkolják.

2006. május 4.-7. között Athén adott helyet az antiglobalizációs és szociális mozgalmak európai találkozásának. Mintegy 35 ezer, zömmel helyi fiatal aktivista vett részt a közel 300 rendezvényen (szemináriumokon, műhelyvitákon és kulturális eseményeken). A fórum csúcspontját a május 6.-án tartott tömegdemonstráció jelentette, amelynek keretében legalább 80 ezer felvonuló protestált a közel-keleti háború, az Iránt fenyegető támadás, Irak és Palesztina megszállása ellen.

2006 februárjában nyilvánosságra hoztak egy tanulmányt a kikötőváros jövőjéről. Ebből kitűnik, hogy az "új New Orleans" fehérebb és tehetősebb lesz, mint a régi volt a hurrikán előtt, fekete lakosainak 80 százalékát nem engedik vissza a negyedbe. Azoknak a lakosoknak az 50 százaléka, akik a fehér munkásosztályhoz tartoznak, és a "Katrina" miatt el kellett hagyniuk otthonukat, szintén nem láthatja viszont hagyományos lakónegyedét.

Az említett tanulmány John R. Logan szociológia-professzor vezetésével készült. Logan rámutat: a város közigazgatási és gazdasági vezetői meg akarják változtatni a lakosság összetételét, hogy egészen más, fehérekből és jómódú körökből álló szavazótábor alakítsanak ki.

De van még egy oka annak, hogy mért nem kaphatnak az áldozatok segílyt. Az iraki hadjárat úgy hat a költségvetésre, mint egy óriási porszívó, minden egyes dollár-bankjegyet elnyel, ami nincs szorosan odaszögezve. – További probléma, ami aligha lesz nyilvános vitatémává, hogy újabb földcsavart szennyezett be az ólom, arzén, nyersolaj, benzol és tucatnyi egyéb anyag, amely az áradáskor, mint egy kémiai koktél, a talajba szivárgott, vagy lerakódott a házfalakban. Emlékeztetünk rá, hogy 2001. szeptember 11. után a manhattani helyi és szövetségi politikusok kijelentették: a World Trade Centers ikertornyainak összeomlásakor keletkezett fehér port "teljességgel veszélytelen" belélegezni. Egy év múlva kiderült, hogy ez is hazugság volt.

A "Katrina" időközben szinonimája lett az amerikai fekete lakosság el nem apadó nyomorának.

(folytatás a 8. oldalról)

A régi repülőtér mellett Ellinikóban, az olimpiai komplexum épületeiben került sor az ESZF “hivatalos” rendezvényeire, míg az ESZF-et kritizáló szélsőbaloldali szervezetek és mozgalmak (így pl. a nemzetközi antiimperialista és antikapitalista koalíció) alternatív tanácskozásait a Panteion Egyetemen tartották meg. Az anarchisták és az autonómok a Műszaki Egyetemen és más helyszíneken gyűltek össze. Számos érdekes tanácskozás volt, amelyen a baloldali egység megteremtésének szükségességéről is szó esett, de csak mintegy fél tucat megbeszélésen határoztak el közös kampányokat és akciókat.

Egyik legnagyobb pozitív fejleménynek az tekinthető, hogy első alkalommal jelenhettek meg nyíltan is a politikai pártok, nemcsak a szervező bizottságban, hanem az ESZF szemináriumain és műhelyvitáin is. Mostanáig a pártok képviselői “álcivilként”, vagy hálózatok tagjaként voltak jelen a fórumfolyamatban. Eléggé érdekes, de számomra nem meglepő, hogy nem mindegyik párt vállalta a nyílt részvételt. Például a Szocialista Munkáspárt (SWP) tagjaiból álló Nemzetközi Szocialista Tendencia (IST) továbbra is különböző álcivil szervezetekbe bújva jelenik meg, annak ellenére, hogy az SWP “hivatalosan” a pártok nyílt részvétele mellett van.

A politikai pártok részvételére vonatkozó tilalmat a SZVF Szervező Bizottsága 2001-ben az ún. Porto Alegre-i Elvi Chartában “véste kőbe”, mégpedig – elég ironikus módon – éppen a brazil Munkáspárt (PT) tagjainak fogalmazásában. A Charta idevonatkozó részében (9. pont) ez áll: “Sem pártképviseltek, sem katonai szervezetek nem vehetnek részt a Fórumon. Magánszemélyként viszont meghívhatók azok a kormányzati emberek, ill. parlamenti képviselők, akik magukévá teszik a jelen Chartából fakadó kötelezettségeket.”

Természetesen a pártok kitiltása a fórumból eddig is ostobaság volt. Számos tömegmozgalomban jelen vannak a pártok, különösen Franciaországban, Spanyolországban és Olaszországban. Az első ESZF-et a Genovában és Rómában lezajlott hatalmas tüntetések alapozták meg, és a nagyszabású nemzetközi találkozót éppen azért tartották Firenzében, mert az olasz munkásmozgalom nagyon jól szervezett és erős. A második ESZF főszervezői a Ligue Communiste Révolutionnaire (LCR) és a Francia Kommunista Párt voltak, míg a harmadik ESZF esetében az SWP a brit Munkáspárt emblematikus alakjának, Ken Livingstone londoni főpolgármesternek volt a “csicskája”.

A szociális fórumon belüli politikai feszültségek az előző ESZF-hez képest (2004 London), sajnos, nem csökkentek, sőt inkább növekedtek. Szomorú tény, hogy a résztvevők száma is csökkenő tendenciát mutat. Athénban zömmel – természetesen – görög aktivisták voltak jelen, akikben nagyon erős az antiimperialista beállítottság, és a radikalizmusuk is egyre növekszik. Ezzel magyarázható, hogy a május 6.-i tüntetés a Görög Kommunista Párt (KKE) részvétele nélkül is kiemelkedően sikeresnek tekinthető.

Az ESZF eddigi története során először fordult elő, hogy a felhívásában (a Fórum záródokumentumában) egyetlen szó sincs a következő rendezvény helyszínéről és időpontjáról. A felhívás maga is visszafogott, reformista szöveg, amelyben a neoliberalis politika bírálatán kívül nem szerepel sem az imperialista EU, sem a kapitalista rendszer elleni fellépés, pláne a “szocializmus” kifejezés. Bár az ESZF “vezetősége” megpróbálta rábeszélni a Belga Szociális Fórum (BSZF) tagjait, hogy a következő ESZF-et két év múlva Brüsszelben rendezzék meg, de ennek a valószínűsége igen csekély, mivel a BSZF-ban nem vesznek részt jelentős pártok, amelyek ezt a gigászi feladatot vállalni tudnák. Ezen kívül Németország vagy Ausztria neve is felmerült, de ők sem vállalták. A lelkesedés hiánya a gyorsan közeledő válságot jelképezi, nevezetesen: az ESZF a jelenlegi felállásban hosszú távon már nem folytatható. A válságból az egyik, nem kívánatos kiút az ESZF “elsorvasztása” lenne, mivel a fórumok megrendezése rengeteg munkát igényel és ehhez képest kevés kézzelfogható eredményt hoz. Alternatív megoldás az lehetne, ha az ESZF-ben tömörült szervezetek szorosabb együttműködést alakítanának ki egymással, és végre összefognának – ami idehaza sem ártana!

Ma már közismert, hogy az ESZF-et kezdettől fogva szociáldemokrata-reformista pártok uralták és irányították. Ezek az erők támogatták a NATO balkáni háborúját, és többnyire neoliberalis gazdaságpolitikát folytató kormányok részesei. Az európai fórumot – a Szociális Világfórumhoz hasonlóan – nagy nyugati nemkormányzati szervezetek (NGO-k) és olyan politikai szervezetek tartják kézben, amelyek a kapitalizmus “humanizálását” és a radikális szociális mozgalmak bedarálását, illetve behódolását akarják elérni.

Görögországban a baloldaliak többségükben (az ifjúsági- és munkásmozgalmak, továbbá a háborúellenes és az antiimperialista mozgalmak) ellenzik a szociá-

lis fórumot, és nem is vesznek részt benne. A Görög Szociális Fórumban a vezető szerepet a “Synaspismos” játssza, amely az Európai Uniót támogató Európai Baloldali Párt tagja, és együttműködik a PASOK-kal (amely szavakban szociáldemokrata, valójában neoliberalis párt). Az athéni ESZF szervezésében és finanszírozásában két szakszervezeti konföderáció vállalt oroszlánrészt: a GSEE (a magánszektorból) és az ADEDY (az állami szektorból). Ezek a munkáltatóknak behódolt szakszervezetiséget képviselik, és bénítják a munkások harcát.

Az ESZF történetében első alkalommal fordult elő az is, hogy az antiimperialista forradalmi erők szervezetten jelentek meg. Az ESZF keretén belül ki tudtak alakítani egy radikális, antiimperialista szektort, közös szemináriumokat szerveztek, és a felvonulási menetben is együtt fejezték ki tiltakozásukat a háború, a neoliberalis támadások és a rasszizmus ellen. Ezzel az ESZF-en belül mára két irányvonal kristályosult ki: az egyik az EU-barát irányzat, amelyben főleg szociálliberalisok, reformisták és trockisták találhatók – ők tartják kezükben az ESZF-et; a másik irányzathoz a radikális, következetes antiimperialista erők tartoznak – egyelőre kisebbségben.

Az európai baloldal valódi érdekeit (azaz a lehető legnagyobb szervezeti egység megteremtését) figyelembe véve, az athéni rendezvény eléggé kiábrándító volt, de ez nem írható a főszervező (a Görög Szociális Fórum) számlájára. Az SWP helyi fiókszervezete, a SEK például kifejezetten obstruktív szerepet játszott az ESZF szervezésében. Rengeteg döntést megvétózott, nem adta beleegyezését a “konszenzus”-hoz. Egy bennfentes ezt úgy jellemezte, hogy “amit nem tudnak irányítani, azt megpróbálják szétverni.” (A SEK és a baloldal többi szereplője közötti ellenséges viszony természetesen az ESZF előkészítésének megkezdése előtt is létezett, de az elmúlt egy év során tovább romlott.)

Fenti problémáktól eltekintve, az athéni rendezvény hasznosnak bizonyult. Mindenesetre az volna ideális, ha egy ilyen “banzaj” komoly politikai munka záróeseménye lenne csak, nem pedig a rendezvény maga. Ugyanakkor az is tény, hogy az ESZF jelenleg az európai baloldali erők egyetlen valódi találkozási helye, mivel az Európai Baloldali Párt valójában nem más, mint a “legkisebb közös nevező” alapján sebtében összehozott csoportosulás, amelynek fő célja az európai parlament finanszírozásának (az EU-pénzeknek) a megszerzése.

Benyik Mátyás

Mozog-e a Föld?

Fontos évfordulóra emlékezhet idén a tudomány. 1696-ban, tehát kerek 310 esztendeje, határozatban döntötték el a római inkvizíciós törvényszék szakértői, hogy a Föld mozdulatlan, nem forog a Nap körül, az ellenkező nézet pedig "ostoba, filozófiailag hamis és teljesen eretnek tan, mivel ellentétben áll a Szentírással". Egy bizonyos Galilei nevezetű illetőt külön is figyelmeztettek, hogy az elítélt tant tilos bármilyen formában hinni, tanítani, védelmezni.

Pár évvel később a nevezett Galilei közreadta egy párbeszédés írását, amelynek egyik szereplője ismertette – nem mint tudományos igazságot, hanem pusztán feltevésként – Kopernikus elméletét arról, hogy a Föld a Nap és őnmaga körül forog. A szerzőt hamarosan maga elé idézte a római inkvizíció. Többször kihallgatták, értésére adták, hogy ha tagad, meg fogják kínozni; majd alapos jogi mérlegelés után meghozták az ítéletet. "Kihirdetjük, bizonyítjuk, ítéljük és megállapítjuk: te, fent nevezett Galileo, amint a pör folyamán bebizonyosodott, és amint magad is bevallottad a Szent Hivatal előtt, erősen az eretnokség gyanújába keveredtél, mert a hamis és a Szentírással ellenkező tant, hogy a Föld mozog és nem a világ középpontja, hitted és igaznak tartottad, és ezt a véleményt, noha már megállapították és elhatározták, hogy ellentmond a Szentírásnak, valószínűnek tartottad és védelmezted; következképpen minden ítéletet és büntetést megérdemelsz, amit a szent kánonok és más általános és részleges rendelkezések szerint megállapítottak és kihirdettek az ily módon vétkezőkkel szemben."

A bűnös Galileinek térdepelve, nyilvános esküvel kellett tévedéseit megtagadnia.

rosznyai

Az inkvizítorok kihallgatják Galileit (festmény)

Megjegyzések egy vitához

Nemrégiben élénk vita folyt Ságvári Endre halálának körülményeiről, és Kristóf László csendőrnymozó szerepéről Ságvári meggyilkolásában.

Kristóf már 1942-ben parancsot kapott a csendőrnymozó parancsnokságtól, hogy épüljön be a bányászok közé. E célból Szabó József néven Tatabányán csillésként dolgozott egy ideig. Információszerzés céljából beiratkozott a szakszervezetbe is.

Kristóf László csendőrnymozó törzsermester 1944-ben részt vett a Csillaghegyen kezdődő nyílt nyomozásban a baloldali és a polgári ellenállók ellen. Sok ember megkínzásának is részese volt. Ennek következtében például Gáspár Ferenc fél szemére megvakult, veséje tönkrement. Kegyetlenül bántalmazta Kurucz Istvánt, Becker Lajost, Pintér Mariannt, hogy csak néhány nevet említsünk.

1946. január 22-én Kristófit le akarták tartóztatni, de sikerült megszöknie. Később, 1947-ben, egy dunántúli kisközségben tanyát bérelt, majd belépett a termelőszövetkezetbe. 1956-ban – bár nem mondta meg, hogy igazában kicsoda – kezdte megmutatni igazi arcát. Környezetében elterjedt, hogy listát készít a kommunistákról.

Leleplezése a következőképpen történt. Lázár Elemér nagygazdánál dolgozott egy kisbéres fiú, aki úgy tudta, hogy gazdája "Szabó József" nagybátyja. Egy alkalommal a kisbéres, aki éppen tüzet rakott a konyhában, a tisztaszoba nyitott ajtaján át hallotta, amint "Szabó József" éppen arról beszél, hogy 1944-ben Budapesten teljesített szolgálatot, és társaival együtt egy kommunista csoportot figyelt, többek közt egy "főkommunistát", Ságvári Endrét. A fiú akkor nem tulajdonított ennek jelentőséget. Am 1953-ban katona lett, a karhatalomhoz került, és egy előadás során felfigyelt Ságvári Endre nevére. Elmondta századparancsnokának, amit kisbéres korában hallott. Ennek alapján a megyei kapitányság 1958-ban ismét nyomozni kezdett. A hivatalos adatok szerint Kristóf László 1946-ban meghalt. Amikor azonban elővették a régi aktákat és fényképeket, kiderült, hogy

Kristóf azonos Szabóval. Így került sor 1958-ban az őrizetbe vételére. Ismét sikerült megszöknie, de a megyei kapitányság mozgósította a karhatalmi századot, és Kristófit menekülés közben elfogták.

Ságvári Endre, akinek jelentős szerepe volt a függetlenségi mozgalomban és az antifasiszta akciók szervezésében, 1942-től, miután elkezdődtek a letartóztatások, illegálisan élt 1944. július 27-ig. Egyik kapcsolata, Sugár György, Visegrádon lakott élettársával, Lakos Évával, aki kétévi börtön után szabadult. Ságvári egyszer meglátogatta őket. Sugárék hamarosan elköltöztek: általában sokszor változtattak lakhelyet, hogy nyomukra ne találjanak. Sugár felkereste a Zuglóban lakó Forrai Jenőt, akit még a 30-as években ő szervezett be a kommunista pártba, és elmondta, hogy lakásra van szükségük. Forrai felajánlotta: lakhatnak önála. Sugár nem tudta, hogy Forrait 1937-ben letartóztatták, és a martonvásári csendőrlaktanyában megkínózták. A kínzások hatására Forrai elmondta, hogy ki szervezte be a pártba, sőt elvállalta, hogy rendszeresen jelenteni fog a csendőrnymozóknak.

Amikor Sugárék hozzá költöztek, jelentést tett erről. Attól fogva Sugárakat állandóan követték. Egy alkalommal, amikor Sugárnak a Budakeszi úti Nagy cukrászdában Ságvári Endrével volt találkozója, Kristóf László és Keleti Tibor voltak a nyomában. Sugár egy idő után távozott a cukrászdából, viszont megjött Szűcs Lajos, és Ságvárival szemben foglalt helyet. Mivel a megfigyelték ketten voltak, a követők felhívták a csillaghegyi nyílt nyomozás színhelyén Juhász Istvánt, jelentették, hogy valószínűleg megtalálták Ságvárit. Juhász utasította őket: azonnal tartóztassák le, ők is mennek kocsival. Kristóffék Pétervári gépkocsivezetővel együtt, hárman léptek Ságváriék asztalához.

Lujzika, a felszolgálónő, látva, hogy valami zűr van, az asztalhoz ment, hogy fizessenek. Ságvári azt mondta, fizetek, majd benyúlt az aktatáskájába, kirántotta pisztolyát, és lőtt. Eltalálta Keleti lábát, és megsebesítette a karját. Kristóf megragadta Ságvárit, de ő ellökte, és futásnak eredt. Pétervári, a gépkocsivezető, elébe ugrott, Ságvári őt is meglötte, és tovább szaladt az utcára. Ekkor érte a halálos lövés. Amikor beemelték a mentőkocsiba, a közelben állók még hallották utolsó szavait: "Éljen a magyar szabadság!"

Szűcs Lajost bevitték Csillaghegyre, négyen estek neki. Közben megjelent Vajand Tibor, a politikai rendőrség baloldaliakat üldöző alcsoportjának vezetője, az egyik legtapasztaltabb nyomozó. Kihívta Juhászt, és azt mondta: engedje ki Szűcsöt, ezzel eltereljük a figyelmet Forrairól, és az lesz a látszat, hogy Szűcs árulta el Ságvárit. A trükk bevált, Szűcs Lajost e gyanú miatt kizárták a pártból. Ügye csak később tisztázódott.

Hollós Ervin

Halló,
különleges tudakozó?

Kérem, a minap a következőket olvastam kedvencnek éppen nem mondható lapomban (idézném, ha megengedi): "A Castro-rezsim elnyomásától szenvedő kubai nép mindennapi kínjait mi európaiak is jól ismerjük, hiszen e szenvedések az európai történelem részei. Az európaiak találták ki ugyanis a kommunizmust, exportálták a világba, s ezért évtizedekig drága árat fizettek – a többi között ez olvasható abban a nyílt levélben, amelynek aláírói között megtalálható *Göncz Árpád* volt magyar, *Václav Havel* volt cseh, *Vytautas Landsbergis* volt litván államfő, továbbá *Madeleine Albright* egykori amerikai külügy-miniszter, *Adam Michnik*, a *Gazeta Wyborcza* lengyel napilap főszerkesztője és *André Glucksmann* francia filozófus. A többi között a berlini *Die Welt*ben publikált nyílt levél szerzői szót emelnek azon 75 kubai ellenzéki mellett, akiket a havannai hatóságok most tavasszal tartóztattak le." Idézet bezárva.

Nos, két kérdésre szeretnék ez ügyben választ kapni.

1. Ha a Magyar Köztársaság megdöntésére és az államfő elleni merényletre mérszelnének szervezkedni valakik, és a rendőrség letartóztatná őket, Göncz Árpád volt köztársasági elnök úr, a népszerű Áрпи bácsi, vajon akkor is tiltakozna?

2. Tiltakozott-e (nyilvánosan, vagy akárhogy) Göncz volt köztársasági elnök úr, a népszerű Áрпи bácsi, mondjuk, az ellen, hogy Guantánamón 4000 embert tartanak fogva bírósági ítélet nélkül, hogy az amerikai katonai börtönökben kínozzák a foglyokat, hogy Irakban válogatás nélkül mérszárólják a polgári lakosságot? Stb., stb., stb.

Hogy ez nem Önökre tartozik? Hogy Önök, mint különleges tudakozó, csak különleges kérdésekre válaszolnak, ezek a kérdések pedig egyáltalán nem különlegesek? Hát, ha úgy gondolják...

r. e.

A szolidaritásról

Legutóbbi közgyűlésünk határozata feladatul tűzte ki az aprómunka és tömegmunka tapasztalatainak összegyűjtését és propagandáját. Ennek jegyében közöljük dr. Jánosi Gábor orvos cikkét egy példa-szerű szolidaritási kezdeményezésről.

Az egészségügy igen megosztott szervezet, szinte képtelen az összefogásra (pl. az ügyeleti díjazás az orvosok kétharmadát érinti, mégis egyénenként vagy kis csoportokban, bíróságokon keresik az igazukat, stb.). Számtalan fórumon elhangzott, hogy a szakmai, az érdekvédelmi szervezetek, a kamarák, a szakszervezetek, a beteg-képviselek, a lakosság összefogása nélkül nem lehet eredményt elérni, de nem mozdult semmi.

Engem az foglalkoztatott, hogyan lehetne ezt az összefogást kicsikarni.

Az egészségügyből folyamatos forráskivonás történik, csakúgy mint az oktatásból, a kultúrából és a közszféra más területeiről. Bejelentették, hogy 2006-ban további 34 milliárd forinttal csökkentik az amúgy is alulfinanszírozott egészségügyi költségvetést, amely már ma sem biztosít az egyes kezelésekre annyit, mint amennyibe valójában kerülnek. Ezzel az elszegényedett kórházak, rendelők még rosszabb helyzetbe kerülnek. Mivel az egészségügyi intézmények költségvetésük 50-70 százalékát a bérekre fordítják, a dolgozók egy részének elbocsátásával tudnak a legegyszerűbben és a leggyorsabban javítani katasztrofális helyzetükön.

Az év utolsó napjaiban egy pest megyei kisváros szakrendelőjében évbúcsúztató kedves ünnepség keretében ecsetelték, hogy a nehéz időszak után még nehezebb várható, és milyen megszorításokra kell felkészülni. "Néhány dolgozótól meg kell válni", mondta az igazgató, és sorolta a kirúgottak neveit. Egymás iránt nagyobb toleranciát kért, segítséget, megértést, szolidaritást, hogy az egy dolgozóra jutó megnövekedő feladatokat hibák nélkül el lehessen látni. Néhányan sírtak.

Tisztelt Igazgató Úr! – jelentkeztem szólásra. – A szolidaritás szép szó, de mi-

ként lehetne ennek tartalmat adni? Meg kéne beszélni a dolgozókkal, hogy ha ebben az évben nem emelnék a fizetéseket az előírt mértékben, sőt, ha a közösség vállalja, hogy mindenképp annyival csökkentés, amennyi elegendő ahhoz, hogy ne kelljen elbocsátani senkit, akkor a szolidaritás szó igazi tartalmat nyerhetne. A kisváros lakosságához és az önkormányzathoz kellene fordulni, hogy tudassuk velük az egészségügyi dolgozók döntését, és a segítségüket kellene kérni, hogy a szakrendelések megmaradása érdekében Ők is tegyék meg, amit tudnak.

Még valamit. A települési önkormányzat minden évben, rendszeresen hozzájárult a szakrendelő költségvetéséhez, hogy az működőképes maradjon, mert az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) által biztosított összeg elégtelen volt. Az önkormányzat sincs jobb helyzetben, mint a szakrendelője, forráshiányos, ezért a hozzájárulás megkurtítását, sőt annak megszüntetését tervezik, és azt, hogy a szakrendelőt visszahelyezzük a megyei önkormányzat felügyelete alá, oda, ahonnan évekkkel ezelőtt átvették.

A város kényszerűségből szabadul a szakrendelőtől és így nem lesz közvetlenül felelős a lakossága egészségügyi ellátásáért. A megyei ellátórendszerben a távolság miatt, az ott levő még többirányú feladat miatt (és semmi biztosíték nincs arra, hogy ott jobb anyagi feltételek állnak majd rendelkezésre), mindezek miatt arra is sor kerülhet, hogy a rendelőt megszüntetik. Akkor viszont minden munkahelyet és minden szakrendelést felszámolnak. A szolidaritás úgy nyerhetne tartalmat, ha a lakossággal meg tudjuk értetni a helyzetet: azt, hogy a rendelő megszűnésével 40 kilométert utazhatnak a legkisebb bajaik orvoslásáért is; ha elmondjuk a magunk felajánlását, és hozzájuk fordulunk, hogy közösen, a lakossággal, az önkormányzattal együtt oldjuk meg a helyzetet. Az egészségügyi dolgozók együttes összefogása, az önkormányzat a lakosság egységes akaratával olyan erő, amely kikényszerítheti a közösség részére a megoldást.

Két levél a Szerkesztőbizottságnak

* * *

A napokban kaptam meg az értesítést, hogy 2004-ben elhunyt férjemet, dr. Kónya Istvánt, örökös tagjai sorába választotta és Emléklappal tüntette ki a Marx Károly Társaság Közgyűlése.

Ezúton szeretném megköszönni, hogy ezzel az elismeréssel megőrzik felejthetetlen férjem emlékét.

Tisztelettel

**dr. Kónya Istvánné
Debrecen**

A "Dialektika" 2006. február-márciusi számát olvasva, nagy öröm ért: a Marx Károly Társaság örökös tagjainak névsorában felfedeztem elhunyt férjem, Pék Sándor nevét, akit posztumusz Emléklappal tüntettek ki.

Férjem mindent megtett életében azért, hogy hirdesse a baloldali eszmét. Kérlel-

hetetlen kritikus volt, sohasem ingadozott, ha hitet kellett tennie elkötelezettsége mellett.

Hűséges társadalmi harcosként sok munkát vállalt, nem törődve egészségével, gyengülő szívvel.

Kívánok munkájukhoz sikert és jó egészséget, szeretettel üdvözlöm Önöket.

**Pék Sándorné
Baja**

SZÁZ ÉVES A GYERMEKNAP

Száz évvel ezelőtt, 1906. május 27-én tartottak először Magyarországon Gyermeknapot. Akkor már a világ több országában ismert volt ez az ünnep.

Ettől az időtől kezdve minden nagyobb magyar településen zenés felvonulásokat, játékos programokat, versenyeket, báb-és színelőadásokat rendeztek a kicsik számára. A szórakozáson túl azonban mindig nagy hangsúlyt kapott az adománygyűjtés és a jótékonykodás.

A II. világháború végéig hazánkban nem volt állandó időpontja a Gyermeknapnak. 1950 óta tartják a Gyermeknapot május utolsó vasárnapján. Erről a Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség döntött 1949 novemberi határozatával.

Az első magyarországi Gyermeknap kapcsán *Ady Endre* írt a Budapesti Napló 1906 május 26-i számában. Idézet a cikkből:

“(…) Ne csak az úriuhást, de szeressenek minden gyermeket. Mert mind a mienk, a rongyos, a hülye, a béna is. (...) Mi boldogtalan, boldog rókái az életnek nem érdemlünk mást, mint ami éppen ér bennünket. De a gyermek: az más, az szent, az örüljön. (...) Háromszázhatvanöt napból a madarak és fák után végre adunk egy napot a gyermekeknek is. Legyen szép és megáldott a holnapi nap. A magyar gyermek első napja. Fakadjon belőle áldás azoknak is akik e napon a gyermekekre gondolnak. Csak meg ne egye ezt a napot a magyar parádézás. A fenőttek szereplő-vágya, a hühó.”

Forrás: Újbuda, 2006.05.24.- részlet.

Terrorista Budapesten

Bush 2006. június 22.

**A Civilek a Békéért tüntetést szervez a világ első számú terroristája ellen.
Koncert: Anima Sound System**

Szabadság tér
június 22.
16.00 - 20.00

Tüntess!

A Marx Károly Társaság központi fogadóórái:

Minden hónap 3. pénteken 15–18 óra
Zsigmond-tér 8. I. em.
Telefon ügyelet:
munkanapokon
08 – 18 óra között
06 20 355 53 04 mobil számon

A Marx Károly Társaság Közleményei

* *Társaságunk Országos Vezetősége* június 10-én ülést tartott. A testületi ülés 18 aktív résztvevője 3 napirendi pont alapján vitatta meg a munkaterv fél éves időszakra esedékes feladatait, és döntött a további munkáról. A napirendi pontokat *dr. Rozsnyai Ervin elnök, Ferencz Lajos ügyvezető titkár és dr. Kohánka András vezetőségi tag* terjesztették elő. Lapunkban beszámolunk a tanácskozás részleteiről és a hozott határozatokról.

* *A Dialektika áprilisi-májusi összevont számában* megjelent írásokkal kapcsolatban számos olvasónk kereste meg szerkesztőségünket elismerő vagy bíráló észrevételekkel. Köszönjük, és továbbra is várjuk észrevételeiket, javaslataikat. Itt említjük meg, hogy tagdíjat, illetve a Dialektika támogatására küldött adományokat közel 400 alkalommal juttattak el hozzánk. Várjuk a további befizetéseket. Újságunk postázásakor mindenkinek küldünk befizetési csekket. **Felhívjuk a figyelmet, hogy aki nem fizet tagdíjat vagy támogatást, annak a jövőben nem tudjuk a Dialektikát biztosítani.**

* *Központi elméleti-politikai vitafórumunkon*, május 19-én *dr. Wirth Ádám, Társaságunk elnökhelyettese* tartott vitaindító előadást az országgyűlési választásokról. *Következő központi fórumunkat június 16-án tartotta Benyik Mátyás, az ATTAC Magyarország Egyesület elnöke, az ESZF athéni közgyűlésének munkájáról.*

Júniusi fórumunkon Társaságunk elnökét, *dr. Rozsnyai Ervint*, 80. születésnapja alkalmából meleg szavakkal köszöntötte *dr. Juhász János*, vezetőségünk tagja. Hosszan méltatta tudományos munkásságának eredményeit, írói, költői tevékenységét. *Dr. Vigh László* elmondta az ünnepelt egyik versét.

Nyári szünet utáni első fórumunk vendégei – terveink szerint –, augusztus 25-én, 16 órakor egy kubai delegáció tagjai lesznek. A végleges időpontról a szokott módon értesítjük az érdeklődőket.

* *Elméleti műhelymunkánk keretei között* az elmúlt fél évben *Szegre Viktor, dr. Rozsnyai Ervin, Dr. Alpár Róbert, Dr. Széchy András* vezettek vitát, különböző témákban. A sort *dr. Farkas Péter* zárja június 21-én 16 órakor, a Zsigmond-téri előadóteremben.

A nyári szünet után szeptemberben, októberben és novemberben kerül sor a folytatásra Szalai József, dr. Wirth Ádám és dr. Rozsnyai Ervin vezetésével.

* **Hagyományos május elsejei városligeti rendezvényünkön** folytattuk ismeretterjesztő munkánkat. Bár az esős idő nem kedvezett, otlétünk nem volt eredménytelen. Köszönet érte elvtársainknak, barátainknak, név szerint *Balta Csabának, Balta Fruzsínának, Türei Dénesnek, Juhász Jánosnak, Rozsnyai Katinak és Siklósi Attilának.*

* **Új információs szolgáltatásunk** keretében a Marx Károly Társaság Tájékoztatójának e-mail-es csatornáin keresztül több ezer érdeklődő számára közvetítettük híreinket.

F.L.

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
OTP számlasz: 1171 1041-2085 9590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: <http://dialektika.extra.hu>
E-mail: dialektika@freemail.hu
Nyomás: Unio-Print Kuvert Kft.
Felelős vezető: Szabó László igazgató